

Laikmetīgās mākslas vides objekta LATS atklāšana

10. janvārī, līdzās Livonijas ordeņa pilij tika atklāts pieminēklis mūsu nacionālajai valūtai – laikmetīgās mākslas vides objekts LATS.

2014. gadā, drīz pēc pārejas uz eiro, Ventspils muzeja direktora vietniekam, vadošajam pētniekam Armandam Vijupam radās ideja par piemiņas zīmi latam kā nacionālajai valūtai, kas būtu saglabājama pilsētas vidē un atgādinātu par latu kā vienu no nacionālajiem simboliem līdzās ģerbonim, karogam un himnai.

Vienošanās par vides objekta novietojumu Pilskalnā netālu no Ventas bija ilgstošu diskusiju rezultāts – pirms tam tika apspriesta gan tā iespējamā atrašanās Tīrgus laukumā, Tīrgus un Pils ielas krustojuma rajonā, Rātslaukumā vai Pils ielā rajonā pie Pils un Jāņa ielas krustojuma u.c.

Armanda Vijupa priekšlikumā sākotnēji ietvertā ideja bija daudz pieticīgāka kā 10.janvārī atklātais "lasis". Sākotnējais piedāvājums bija "uz bruģa izkritusi nauda" – iestrādājot pilsētas bruģī piemērotā vietā palielinātas lata un santīma monētas un informatīvu plāksni. 2021. gada sākumā tika izsludināts piemiņas zīmes metu konkurss, kurā tika iesniegts rekordliels piedāvājumu skaits – 21 projekts. Par labāko tika atzīts pazīstamā tēlnieka Gļeba Panteļejeva un arhitekta Andra Veidemaņa kopdarbs, kas attēlo no viena lata monētas lecošu lasi.

Ventspils vēsturiski ir saistīta ar latu. 1926. gadā Ventspils ostā tika izkrautas sudraba latu monētas, kas bija kaltas Londonā. Nejaušs, bet zīmīgs vēsturisks fakts. Ideja par piemiņas zīmi latam ir oriģināla Baltijas mērogā, bet nav jauna, raugoties uz citu valstu pieredzi. Piemiņas zīme drahtmai, 2500 gadus senajai grieķu nacionālajai valūtai, ir uzstādīta Atēnās, spāņu liru saistībā ar pāreju uz eiro piemin Fuengirolas pilsētā Spānijā pieminēklis, bet Rieti Itālijā uzstādīts pieminēklis itāļu lirai. Tagad šīm piemiņas zīmēm un pieminēkļiem ir pievienojusies arī Ventspils. Pievienojusies ar mākslinieciski neapšaubāmi skaistāko piemiņas zīmi un, apliecinot to, ka neesam aizmirsuši un spējam cienīt un godāt mūsu vēsturi.